

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Bc. Martina Chumová, Dějiny a filozofie umění

Název práce: Funkční dispozice vybraných prostorů hradů v českých zemích ve vztahu k malému sálu v Blatné

Oponent práce: PhDr. K. Horníčková, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Autorka diplomové práce si klade zajímavý, avšak náročný, cíl identifikovat funkce zdobených prostor na českých hradech v období vrcholné a pozdní gotiky. Za východisko si bere polohu a výzdobu tzv. Malého sálu a Zelené světnice na zámku Blatná. Od své bakalářské práce, v níž se Blatné rovněž věnovala, svůj zájem nyní podstatně rozšířila na vybranou skupinu hradů od 13.-16. století ve snaze podchytit společné znaky jejich funkčního uspořádání.

I když svoje metodologické pozice nijak nespecifikuje, její pohled vychází z aktuálních tendencí zájmu o prostor a funkci v širším kontextuálním pohledu. Autorka využívá analytických a komparačních přístupů při sledování prostorového uspořádání hradů a nástěnných maleb v kontextu života středověkých elit. Tyto analyticko-kritické části, věnované rozboru funkce prostor, patří k silnějším pasážím celé práce. Dalším přínosem je kritická reflexe dosavadní české literatury, která dokládá rozsah její práce s českojazyčnými zdroji i schopnost autorky kriticky je zhodnotit.

Užším cílem je analýza funkčního uspořádání tzv. velkých sálů (preferuji tento termín nad termínem „rytířský“, který používá autorka – jak sama píše, je poplatný spíše romantickým tendencím moderní doby, než původnímu účelu) a tzv. zelené světnice (i zde jde rovněž o zvykový termín). Po širokoúhlém úvodu do problematiky hradních prostor, kam autorka zařadila i prostory, kterým se dále nevěnuje, a otázky praktického užívání, se v pasážích rozdělených na kritiku zdrojů a vlastní výzkum věnuje sálům a světnicím z hlediska funkce. Tato část je poněkud nepřehledná z hlediska struktury, autorka se vrací ke stejným otázkám i několikrát. Nicméně obě části, kompilační i vlastní, jsou důkladně zpracovány a jejich dílčí závěry poměrně přesvědčivé, přestože v práci citelně chybí mezinárodní paralely a srovnání. Poté se autorka pokouší o stavební i funkční rozlišení těchto prostor a uchopení jejich úlohy v životě hradu na základě jejich malířské výzdoby a ikonografie. Tato část a následná

interpretace (s. 72-82) z hlediska etiky pozdně středověkého šlechtice patří k nejzajímavějším částem práce, se zajímavými návrhy a postřehy ohledně intimnější povahy užití zelených světnic. Otázkou je, zda autorčin postulát, že se vždy malby musí těsně vztahovat k účelu prostor platí i v případě víceúčelových prostor, jak tyto zdobené prostory autorka sama definuje.

Dále je třeba ocenit snahu se vypořádat s terminologickými problémy, ty obecně značně komplikují porozumění funkce hradních prostor. I zde je autorka (až na užívání termínu „rytířský sál“) poměrně konzistentní – i když je z mého pohledu otázkou, zda definici mázhausu postavit na jediné práci (Kodera 1999), když termín, jak autorka připouští, je běžně užíván pro měšťanské prostředí.

Ačkoliv seznam literatury obsahuje značné množství dílčích prací, chyběly mi některé významné souborné české práce ke gotické malbě a výzdobě hradů, jako např. Pešina, ed. *Gotická nástěnná malba v českých zemích*, 1958, a další Pešinovy práce, Homolka, ed., *Pozdně gotické umění v Čechách*, 1978, Dvořáková et alii, *Gothic Mural Painting in Bohemia and Moravia*, 1964, Fajt, *Schodištní cykly Velké věže hradu Karlštejna – Průzkumy památek 13*, 2006, Fajt ed., *Dvorské kaple vrcholného a pozdního středověku*, 2003), které považuji za důležité alespoň pro vývoj názorů. Místy se k jednomu zdroji autorka upne tak, že odkáže delší pasáž k jednomu zdroji a omezí citování, takže není vždy jasné, zda a odkud informace převzala, nebo následuje její interpretace. V částech pojednávajících o zelených světnicích se text opírá o práci J. Dienstbiera natolik, že je vlastně komentářem k jeho názorům. Přesto je na tomto místě třeba uznat, že se autorce podařilo zpracovat úctyhodné množství materiálu a vytvořit poměrně zdařilou syntézu názorů, obohacenou o vlastní přínos.

Zásadnějšího rázu je ale nedostatek cizojazyčné literatury k tématu, u něž se mezinárodní srovnání ukazuje jako důležitý krok k poznání problému. To ostatně v závěru práce připouští i sama autorka. Z její literatury vyplývá, že první kroky k tomuto byly učiněny již před ní a půdu tak měla do jisté míry připravenou (např. v Dienstbierových pracech). V tomto směru ale autorka nikam dále nepokročila, cizojazyčné práce (dokonce ani ty k českým objektům) nejsou použity žádné, a to ani ke komparaci, což považuji za výraznou slabinu práce. Dle mého názoru nelze studovat umělecké zájmy středověkých elit odděleně bez mezinárodního kontextu. Řídké odkazy na cizí památky přebrané skrze českou sekundární literaturu nevidím v tomto směru jako dostatečné.

Práce je vyspěle napsaná, přes drobné formální nesrovnalosti: např. prameny nejsou uvedeny v seznamu literatury zvlášť, jak bývá zvykem, text obsahuje občasné vybočení z vazby a stylu i drobné chyby (Benedikt Ried je zaměnitelně psán dvěma způsoby jako Reid(!) a v bohemizované formě Rejt, Samson a Dalila není antický mytologický námět, Poděbrady nejsou v r. 1448 královským hradem, ale šlechtickým sídlem, termín pro vytápění má být hypocaustum místo hypocaustrum, aula magna neznamena královská síň, ale Velká síň, místo „Maltézští rytíři“ užíváme johanité a jde o špitální rytířský řád, není tedy jasné proč je „kapitulní síň“ ve Strakonících do výčtu staveb vůbec zařazena). Celkově je ale třeba ocenit náročný úkol, jehož se autorka zhostila, množství zpracované literatury, důkladnou a obsáhlou dokumentační část s textovými i obrazovými přílohami, a zejména přínos v podobě jejích analytických pasáží, srovnání a hodnocení. Práce tak přispěla spíše k vyjasnění problému, terminologie i názorů na funkční uspořádání hradů, než by definitivně zodpověděla otázku funkce jejich zdobených prostor, zelených světnic a velkých sálů - i když i zde jsou autorčina pozorování a srovnání cenná.

Pro další diskuzi bych otevřela otázku o prostorovém vztahu tzv. zelených světnic ke kaplím. A dále, jak ovlivňuje umístění zelených světnic fakt, že vznikají často v prostorech dispozičně utvářených již v dřívějších fázích výstavby?

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím velmi dobře.

Navrhovaná klasifikace: **velmi dobře**

.....
Podpis oponenta práce

V Českých Budějovicích dne 20.1.2023

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------